

**Η ΠΟΛΗ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΡΓΟ,
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΕΔΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ :
ΑΣΤΙΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ**

ΝΟΣΟΤΡΟΣ

ΠΟΛΗ : ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑ : ΑΣΤΙΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

**ΕΛΕΝΗ ΠΟΡΤΑΛΙΟΥ, πανεπιστημιακός ,
μετέχει στο Παναττικό Δίκτυο Κινημάτων Πόλης και Ενεργών Πολιτών**

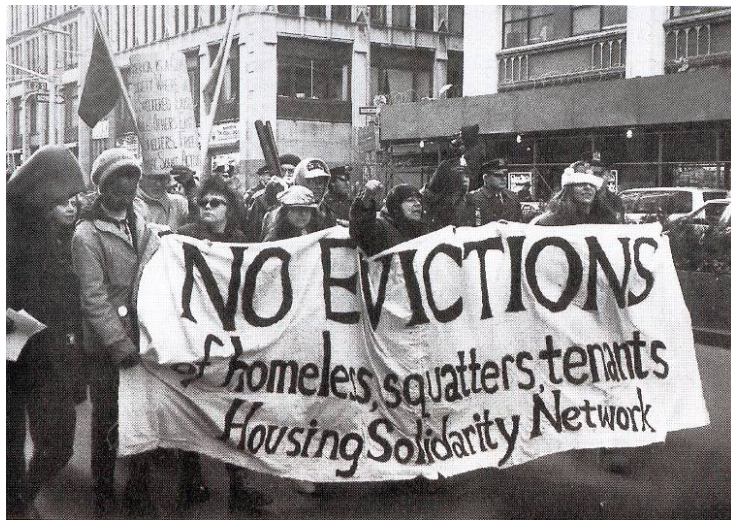

Το «δικαίωμα στην πόλη», όπως το έθεσε ο Henri Lefebvre, δεν σημαίνει μόνο ορισμένα λαϊκά αιτήματα που συνδέονται με την πόλη. Επαναφέροντας τις αξίες της ιστορικής πόλης και θέτοντας την πόλη «ως τόπο συναναστροφών, εστία επικοινωνίας και πληροφορίας...» και το αστικό ως «τόπο επιθυμίας, μόνιμη ανισορροπία, έδρα κατάλυσης της τυπικότητας και του καταναγκασμού, στιγμή του παιχνιδιού και του απρόβλεπτου», ο Lefebvre αναζητά μια βαθύτερη σχέση ανάμεσα στους αποκάτω και την πόλη, μια σχέση που αντιτίθεται στην υπάρχουσα αστική πραγματικότητα. Επανατοποθετεί την πόλη ως φορέα ανθρώπινων αναγκών και αιτημάτων. Μιλά για μια κριτική αντίφαση : τάση καταστροφής της πόλης, τάση για την εντατικοποίηση του αστικού και της αστικής (urbain) προβληματικής. Μ' άλλα λόγια για διόδους προς την ελευθερία μέσα από τον λαβύρινθο της πόλης.

- Ο χώρος είναι μια δυναμική κοινωνική κατασκευή και οι πόλεις ζωντανά έργα που δημιουργούνται, μετασχηματίζονται και βιώνονται από τους ανθρώπους. Αποτελούν πεδίο εκδίπλωσης της πολιτικής και επίδικο αντικείμενο των κυρίαρχων και κυριαρχούμενων τάξεων και ομάδων.

•Οι εγγενείς στη συγκρότηση του χώρου αντιφάσεις, από τις οποίες αναδύονται νέοι κοινωνικοί δράστες που επιδρούν στην κατασκευή της πόλης, οδήγησαν στην εμφάνιση της ιστορικά προσδιορισμένης κοινωνικής μορφής των αστικών κοινωνικών κινημάτων, με τα οποία εκδηλώθηκε η δράση των αποκάτω όσον αφορά την κριτική της πόλης, την παρέμβαση για τον μετασχηματισμό του χώρου και του αστικού νοήματος και την ανάδυση της εναλλακτικής πόλης.

- Τα αστικά κοινωνικά κινήματα οριοθετούνται ιστορικά και από το περιεχόμενο της δράσης τους · υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις των ορισμών. Σε κάθε περίπτωση, όμως, μπορούμε να αναφερόμαστε στην παρουσία των αστικών κοινωνικών κινήμάτων και, ευρύτερα, στις έννοιες της αστικής διαμαρτυρίας, της αστικής σύγκρουσης, του αστικού αγώνα.
- Οι πόλεις στην ιστορική τους διαδρομή αποτέλεσαν κοινό πεδίο πολιτικής της εξουσίας και των αποκάτω. Παρά την σε πολλές περιπτώσεις έντονη ταξική γεωγραφία (ΗΠΑ, γ' κόσμος), οι αλλαγές στο χώρο και οι ανατροπές στη συγκρότηση των πόλεων τέθηκαν ως κοινωνικά και πολιτικά αιτήματα, που απέβλεπαν σε μια πόλη περιέχουσα και όχι αποκλείουσα. Σήμερα, στην εποχή της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, η κοινή συνθήκη της πόλης τίθεται υπό αμφισβήτηση καθώς, από τη μια, μεγάλες σύγχρονες πόλεις κατακερματίζονται σε αδιαπέραστες, ταξικά ορισμένες ενότητες και, από την άλλη, η εξουσία προσλαμβάνει ενίοτε μη αντιληπτές (άϋλες) ή χωρικά απρόσιτες στο λαό της πόλης μορφές, στο πλαίσιο των διεθνών κυρίαρχων οικονομικών κατευθύνσεων. Τίθεται, λοιπόν, εκ νέου το ιστορικό ερώτημα της σχέσης των αποκάτω με την πόλη.

Τα αστικά κοινωνικά κινήματα είναι ένα πολύπλευρο θέμα τόσο στις θεωρητικές όσο και στις πρακτικές του πλευρές και διαστάσεις.

Επιλέγω να αναφερθώ σε 2 από αυτές που αναδεικνύουν την ευρύτητα του θέματος και την ιστορικότητά του.

1. Θα παρουσιάσω 5 περιπτώσεις αστικών και κοινωνικών κινημάτων με τις οποίες καταπιάνεται ο σημαντικός θεωρητικός της αστικής κοινωνιολογίας Manuel Castells στο μνημειώδες έργο του « Η Πόλη και οι Αποκάτω» (1983). Θα αναφερθώ, επίσης, στα μαζικά αστικά κοινωνικά κινήματα, που αναδύονται μέσα από πολλά χωρικά επίδικα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με την παρέμβαση του κράτους στη σφαίρα της διευρυμένης αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης.

2. Θα αναφερθώ στη διεκδίκηση της πόλης, στην πόλη συνολικά ως επίδικο αντικείμενο των κοινωνικών και πολιτικών κινημάτων. Σ' αυτή τη διεκδίκηση αναδύονται στοιχεία καθολικότητας στην πρόσληψη της πόλης και υποδεικνύονται σημαντικές διαστάσεις της εναλλακτικής πόλης.

1. ΠΕΝΤΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

Για να τοποθετήσουμε το αναλυτικό μας πλαίσιο σε μια ιστορική προοπτική παρουσιάζουμε πέντε περιπτώσεις, όπως καταγράφονται από τον Manuel Castells, που αφορούν μεγαλύτερα κοινωνικά κινήματα, συνειδητά προσανατολισμένα προς τον μετασχηματισμό της πόλης σε πολύ διαφορετικά ιστορικά συμφραζόμενα.

- Οι Comunidades της Καστίλλης (1520) ήταν μια από τις μεγαλύτερες επαναστατικές προσπάθειες στην Ευρώπη που αμφισβήτησε την απόλυτη μοναρχία στην κατασκευή του εθνικού κράτους.
- Η Κομμούνα του Παρισιού (1871) ήταν (και) μια δημοτική επανάσταση που σημάδεψε για πάντα το εργατικό κίνημα.
- Η Απεργία των Ενοικίων στη Γλασκόβη (1915) ήταν ένας αγώνας της εργατικής τάξης που υπογραμμίζει την αρχή της δημόσιας πολιτικής κατοικίας του καπιταλιστικού κράτους.
- Η Απεργία των Inquilinos (ενοικιαστών) της Βερακρούζ στο Μεξικό (1922), αν και λιγότερο γνωστή διεθνώς, ήταν πιθανόν ο πιο σημαντικός κοινωνικός αγώνας που πυροδοτήθηκε από αστικά θέματα και έλαβε χώρα στη Λατινική Αμερική, πριν τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο.
- Η Εξέγερση των Κεντρικών Περιοχών των Αμερικάνικων πόλεων (1960) αμφισβήτησε την εμφανιζόμενη «μετά-βιομηχανική» κοινωνία, με τα πάγια ιστορικά αιτήματα του κοινοτικού ελέγχου και της φυλετικής ισότητας.

Πόλεις και Ελευθερία :

Οι κοινότητες (Communidades) της Καστίλλης, 1520 - 22

Οι πόλεις της Καστίλλης που επαναστάτησαν στα 1520–22 ενάντια στη βασιλική εξουσία του Κάρολου V έδωσαν ζωή σε ένα από τα πιο σημαντικά αστικά κοινωνικά κινήματα στην ιστορία. Ήταν ταυτόχρονα ένα κίνημα πολιτών για τοπική αυτονομία, ένα κοινωνικό κίνημα που αμφισβητούσε τη φεουδαλική τάξη και ένα πολιτικό κίνημα σε αναζήτηση ενός σύγχρονου συνταγματικού κράτους.

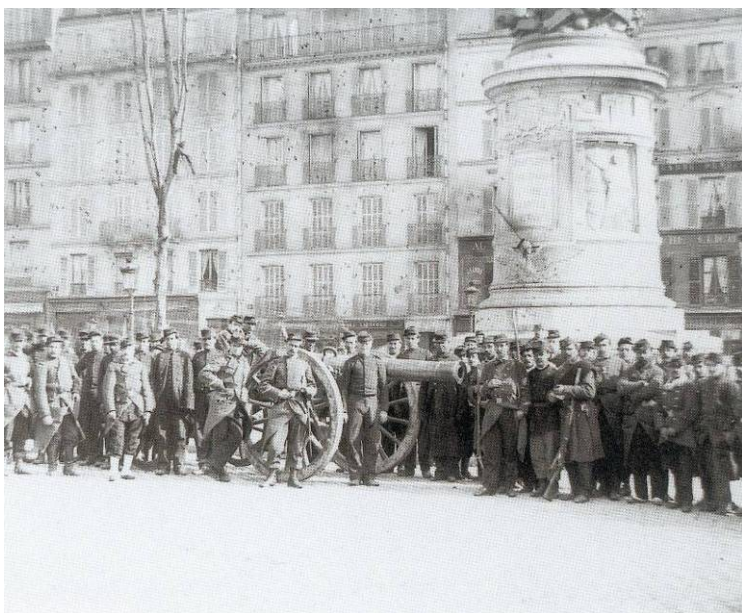
Πόλεις και Επανάσταση : Η Κομμούνα του Παρισιού, 1871

Από την σκοπιά των αστικών κοινωνικών κινημάτων θα μπορούσαμε να προσθέσουμε νέες διαστάσεις στην επανάσταση της Κομμούνας του Παρισιού.

Αντί να είναι μια καθυστερημένη συνέχεια της Γαλλικής Επανάστασης ή η αναγγελία της επερχόμενης σοσιαλιστικής, η Κομμούνα θα μπορούσε να θεωρηθεί, επίσης, ως σημείο επαφής ανάμεσα στις αστικές αντιθέσεις και το εμφανιζόμενο εργατικό κίνημα, τόσο στις πιο αρχαϊκές πλευρές της (η επανάσταση των Ξεβράκωτων ενάντια στις αδικίες της εξουσίας) όσο και στα πιο προβλεπτικά του μέλλοντος θέματά της (η αυτοδιαχείριση της κοινωνίας).

Είναι χαρακτηριστικό ότι μια από τις βασικές πράξεις της Κομμούνας ήταν η κατάργηση των χρεών από τα ενοίκια και ότι περιορισμένο ποσοτικά αλλά σημαντικά ποιοτικά ρόλο έπαιξαν οι εργάτες από τον αναπτυσσόμενο την περίοδο εκείνη τομέα των κατασκευών.

Η Κομμούνα ανέδειξε τη σημασία του χώρου ως υλικής βάσης για όλες τις μορφές της κοινωνικής οργάνωσης. Διεκδίκησε η εδαφική της περιοχή να είναι απαγορευμένη στο στρατό έτσι ώστε οι αξίες της κοινωνικής προόδου και της πολιτικής δημοκρατίας να μπορούν να ανθίσουν σε ένα εύφορο αστικό έδαφος και να ισχυροποιηθούν αρκετά ώστε να αναλάβουν την ευθύνη του κόσμου. Η Κομμούνα οργανώθηκε στη βάση συνοικιακών επιτροπών άμεσα συνδεδεμένων με το δημοτικό κοινοβούλιο και αγωνίστηκε για ένα πολιτικό μοντέλο στο οποίο η μόνιμη και ενεργή συμμετοχή των πολιτών θα μπορούσε να εξασφαλιστεί.

Πορτρέτα Κομμουνάρων
στην πλατεία Clichy

Ομάδα πολιτών μετά την απομάκρυνση του
αγάλματος του Ναπολέοντα 1^{ου}

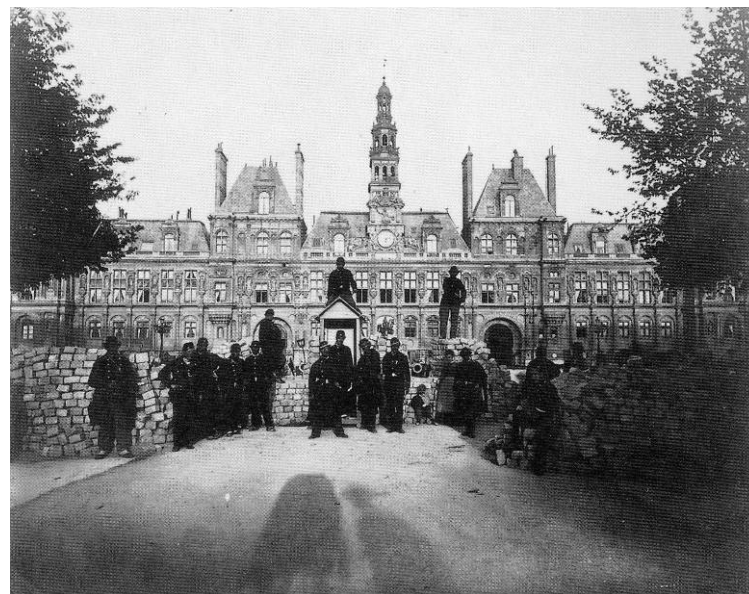
Η πλατεία Vendome πριν την Κομμούνα

Κομμουνάροι μπροστά στη στήλη της πλατείας Vendome

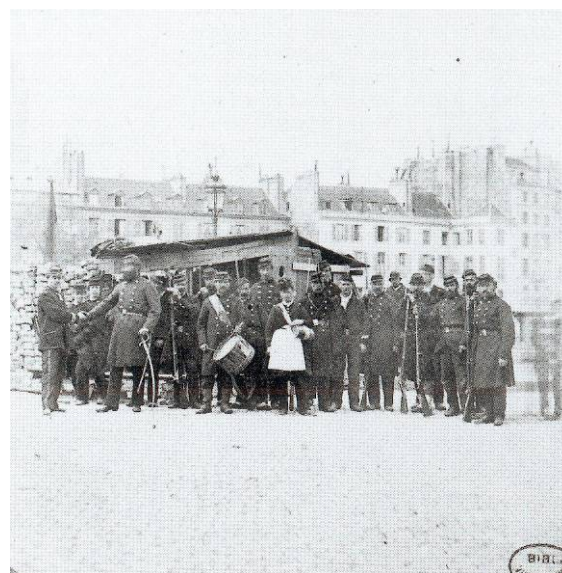
Οδόφραγμα στην πλατεία Ομονοίας

Οδόφραγμα μπροστά στο δημαρχείο της πόλης (Hotel de Ville)

Το οδόφραγμα της Chaussee Menilmontant

Οδόφραγμα στη γέφυρα Bourbon

Η Βιομηχανική Πόλη και η Εργατική Τάξη : Η Απεργία Ενοικίων της Γλασκόβης, το 1915

Κάτω από την πίεση του πολέμου, οι κοινωνικές εντάσεις συσσωρεύτηκαν στη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Βρετανικής αυτοκρατορίας και εξερράγησαν το 1915, παίρνοντας τη μορφή, μεταξύ των άλλων συγκρούσεων, και μιας από τις πιο σημαντικές απεργίες ενοικίων στην αστική ιστορία. Ξεκινώντας τον Απρίλιο του 1915, η απεργία ενέπλεξε στην αιχμή της τον Νοέμβριο κάπου 20.000 νοικοκυριά, συγκεντρωμένα κυρίως στις εργατικές κοινότητες της περιοχής Clydeside. Οργανώθηκε από επιτροπές ενοικιαστών και ενώσεις γυναικών, με την πλήρη υποστήριξη των συνδικάτων και κομμάτων της αριστεράς.

Απεργοί Ενοικίων
στη πλατεία St. Enoch Γλασκόβη ,
Οκτώβριος 1915

Στις 25 Δεκεμβρίου του 1915 προωθήθηκε ένας Περιοριστικός Νόμος των Ενοικίων και του Τόκου Υποθήκης, εγκαθιδρύοντας τον έλεγχο των ενοικίων για τη χαμηλού κόστους κατοικία. Κάτω από ακόμα περισσότερες διεκδικήσεις πίεσης και με μια ιδιαίτερα μαχητική κινητοποίηση στις βιομηχανικές περιοχές της χώρας, το Κοινοβούλιο πέρασε έναν Οικιστικό και Πολεοδομικό Νόμο, το 1919, εντέλλοντας τις τοπικές κυβερνήσεις να κτίζουν κατοικία για τους εργάτες και δίδοντας την αναγκαία χρηματοδότηση. Για πρώτη φορά στην ιστορία, η κατοικία θεωρήθηκε δικαίωμα για τους ανθρώπους και το κράτος υπεύθυνο γι' αυτό. Η δημόσια κατοικία γεννήθηκε.

Η Εξαρτημένη Πόλη και ο Επαναστατικός Λαϊκισμός : Το Movimiento Inquilinario στη Βερακρούζ, Μεξικό, 1922

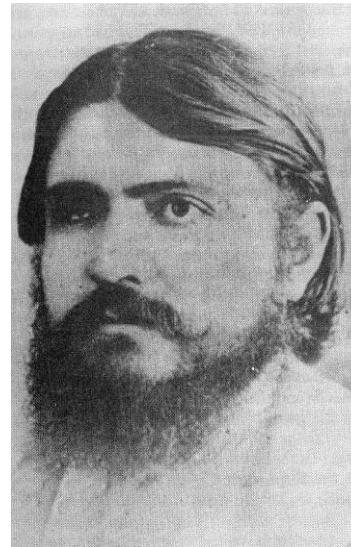

Οι αποβάθρες και τα slums της Βερακρούζ, 1908

Το 1922, η πλειοψηφία των κατοίκων της πόλης Βερακρούζ, του πρώτου λιμανιού του Μεξικού, πήρε μέρος σε μια μαζική αστική διαμαρτυρία, που οργανώθηκε από τους ενοικιαστές για να πληρώνουν χαμηλότερα ενοίκια και να αποκτήσουν επαρκείς επισκευές και συντήρηση των κτιρίων. Αντιμετωπίζοντας ισχυρή αντίσταση από τους κερδοσκόπους ιδιοκτήτες κατοικιών, οι περισσότεροι των οποίων ήταν ξένοι, οι *inquilinos* (ενοικιαστές) συγκρότησαν επιτροπές των αποκάτω, οργάνωσαν μια ένωση ενοικιαστών και συμμάχησαν στον αγώνα τους με το εμφανιζόμενο εργατικό κίνημα και τις αναρχικές και κομμουνιστικές ιδεολογίες. Χρησιμοποιώντας την αντίθεση ανάμεσα στην κεντρική κυβέρνηση και τον λαϊκιστή κυβερνήτη του κράτους της Βερακρούζ, μπόρεσαν να οργανώσουν τους περισσότερους από τους κατοίκους της πόλης γύρω από το πρόγραμμά τους. Όταν έφτασαν στο σημείο να κερδίσουν μια μεγάλη νίκη με τη μορφή ενός νόμου ελέγχου των ενοικίων, η κυβέρνηση αποφάσισε ότι οι *inquilinos* δημιουργούν ένα επικίνδυνο παράδειγμα σε μια ασταθή πολιτικά κατάσταση και έστειλε τον στρατό να καταστείλει βίαια το κίνημα και να φυλακίσει τους ηγέτες του.

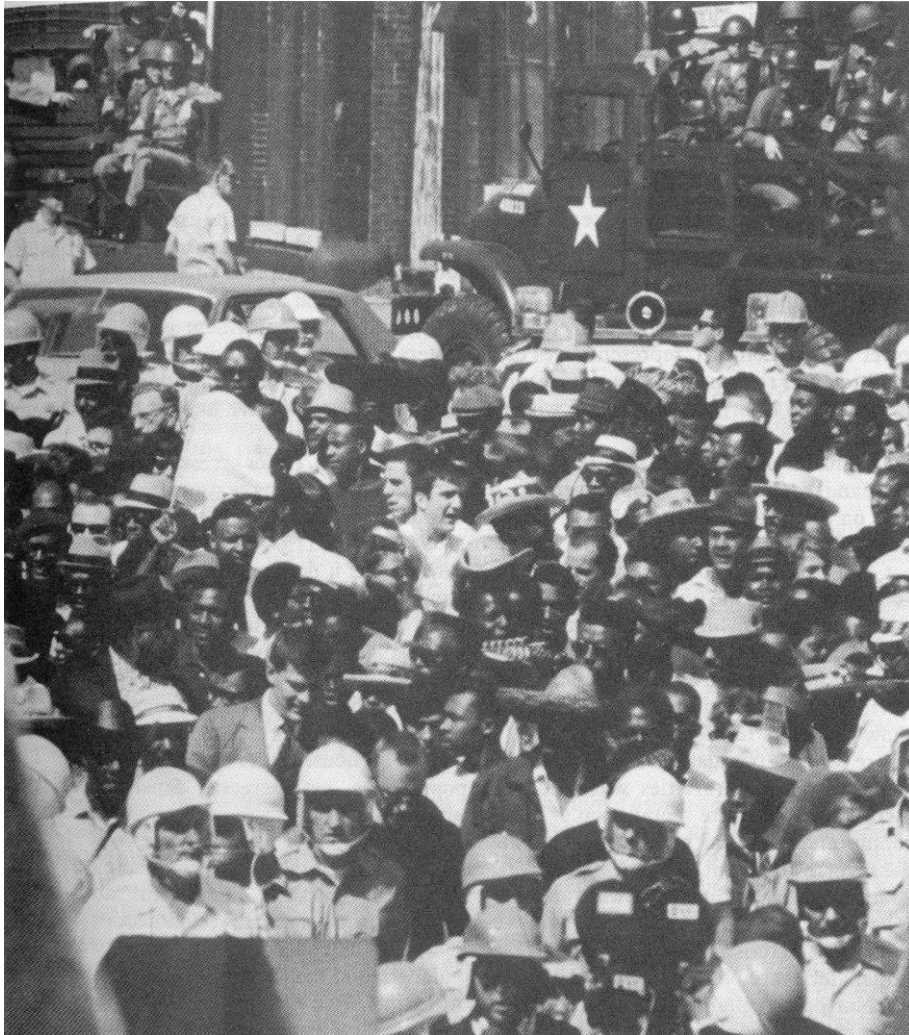

Η Αγορά της Βερακρούζ, 1908

Heron Proal ,
ηγέτης των ενοικιαστών
της Βερακρούζ

Η Μετά- Βιομηχανική Πόλη και η Κοινωνική Επανάσταση : Οι Εξεγέρσεις των Κεντρικών Περιοχών των Αμερικάνικων Πόλεων στη 10ετία του '60

Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '60, οι κεντρικές περιοχές των μεγάλων Αμερικανικών μητροπόλεων, κυριολεκτικά, εξερράγησαν. Οι μαζικές ταραχές στα γκέτο των μαύρων ήταν η πιο θεαματική και ίσως με τη μεγαλύτερη επιρροή μορφή κοινωνικής διαμαρτυρίας της εποχής. Ακόμα, πολυάριθμες άλλες λαϊκές κινητοποιήσεις, που κλιμακώνονταν από απεργίες ενοικίων μέχρι αιτήματα προνοιακών δικαιωμάτων, μάχες ενάντια στην αστική ανανέωση και για να σταματήσει η κατασκευή μιας λεωφόρου, μετέτρεψαν την Αμερικάνικη αστική σκηνή σε πεδίο μάχης.

Ιλλινόις , 6 Σεπτεμβρίου 1966 κρανοφόροι αστυνομικοί αναμεμιγμένοι με διαδηλωτές για τα ανθρώπινα δικαιώματα , οι οποίοι διεκδικούν ανοιχτά σπίτια σ' αυτό το λευκό προάστιο του Σικάγου.

Μαζικά αστικά κοινωνικά κινήματα μετά τον Β΄ παγκόσμιο Πόλεμο

Η εμπλοκή του κράτους, κυρίως μετά τον β΄ παγκόσμιο πόλεμο, στην παραγωγή του χώρου και των υπηρεσιών, με στόχο τη διευρυνόμενη αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, πολιτικοποίησε de facto βασικά περιεχόμενα της πόλης, που αφορούν τον χώρο και την οργάνωση της καθημερινής ζωής. Το κράτος, ως φορέας παραγωγής αγαθών συλλογικής κατανάλωσης – κατοικίας, υπηρεσιών εκπαίδευσης, υγείας, πολιτισμού κ.λ.π., ενεργοποίησε τη συλλογική οργάνωση των δικαιούχων, οι οποίοι μέχρι τότε είχαν να αντιμετωπίσουν μεμονωμένους καπιταλιστές, φορείς ατομικών ιδιωτικών συμφερόντων και με τους οποίους έρχονταν σε αντιπαράθεση εξατομικευμένα.

Νέα αντικείμενα που διεύρυναν την κοινωνική προβληματική αναδύθηκαν από την πραγματικότητα της πόλης. Αγώνες ενάντια στον εξωραϊσμό και την κατεδάφιση ιστορικών περιοχών, καταλήψεις άδειων σπιτιών, διαδηλώσεις για τις αστικές υποδομές, δυναμικές γιορτές, απόρριψη της ζωνοποίησης, αιτήματα για τον ελεύθερο χρόνο, θέματα συμμετοχής, αυτοδιαχείρισης και εναλλακτικών τρόπων οργάνωσης της καθημερινής ζωής, διαμόρφωσαν μια νέα ατζέντα συγκρούσεων και λαϊκών δικαιωμάτων.

Αντίστοιχα κινήματα εμφανίζονται και στη χώρα μας και αποκτούν μαζικό χαρακτήρα μετά τη μεταπολίτευση και ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία όπου η επιβίωση στην πόλη και η καθημερινή ζωή αποτελούν άλυτα προβλήματα για εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους.

Η αναφορά στην ελληνική περίπτωση αποτελεί αντικείμενο μιας άλλης διεξοδικής συζήτησης

Τι κοινό έχουν τόσο φαινομενικά διαφορετικές , απομακρυσμένες χρονικά και με τέτοια ευρύτητα πολιτικών στοχεύσεων καταστάσεις ; Το ότι όλες αμφισβητούν το status των πόλεων στις οποίες δρουν και αναφέρονται και προοιωνίζονται, μέσα από τον αγώνα τους, μια Εναλλακτική Πόλη.

Αυτή η Εναλλακτική Πόλη αποτυπώνεται σε τρεις στόχους οι οποίοι συνυπάρχουν, συνολικά ή μερικά, στα αστικά κοινωνικά κινήματα. Ο πρώτος στόχος αναφέρεται στη διεκδίκηση μιας πόλης που οργανώνεται γύρω από την αξία χρήσης σε αντίθεση με την πόλη εμπόρευμα και αφορά θέματα κατοικίας, δημόσιων εξυπηρετήσεων , ελεύθερου χρόνου - γενικότερα θέματα συλλογικής κατανάλωσης κατ' αντιπαράθεση με την κερδοσκοπική παραγωγή και διανομή του χώρου και των υπηρεσιών. Ο δεύτερος στόχος αναφέρεται στην αναζήτηση πολιτιστικής ταυτότητας που συνδέεται με θέματα ιστορικής καταγωγής, εθνικής ή τοπικής κουλτούρας αλλά και κοινωνικών ή διαπροσωπικών σχέσεων κατ' αντιπαράθεση με το μονοπώλιο των μηνυμάτων από τα media και τις τυποποιημένες, καταναλωτικές μορφές κουλτούρας . Ο τρίτος στόχος αναφέρεται στη διεκδίκηση της δημοκρατίας, της αποκέντρωσης και της αυτοδιαχείρισης, που συμπυκνώνονται στην έννοια της ελεύθερης πόλης.

Ο αποφασιστικός ρόλος των γυναικών στα αστικά κοινωνικά κινήματα

Μόνο οι *Comunidades* της Καστίλλης, που τις χωρίζουν πολλοί αιώνες από τις άλλες εμπειρίες, φαίνεται να έχουν υποστηριχθεί κυρίαρχα από άνδρες (αν και η τελευταία ηγέτις της τελευταίας *Comunidad* του Τολέδου ήταν γυναίκα, η Dona Maria Pacheco). Στην Κομμούνα, στη Γλασκόβη, στη Βερακρούζ, στα κέντρα των Αμερικανικών πόλεων και σε πολλά νεότερα και σύγχρονα κινήματα οι γυναίκες ήταν και είναι εξίσου παρούσες με τους άνδρες ή παίζουν ηγετικό ρόλο. Υποθέτουμε ότι υπάρχει κάποια σύνδεση ανάμεσα στον κοινωνικό χαρακτήρα των αστικών θεμάτων και τον ρόλο των γυναικών σ' αυτά τα κινήματα. Μέσα στην ιστορία, η ανδρική κυριαρχία έχει οδηγήσει στη συγκέντρωση και την ιεραρχία των κοινωνικών στόχων: παραγωγή, πόλεμος και πολιτική και θρησκευτική εξουσία – η ραχοκοκαλιά της κοινωνικής οργάνωσης – έχουν επιφυλαχθεί για τους άνδρες. Όλα τα υπόλοιπα, δηλαδή η τεράστια ποικιλία της ανθρώπινης εμπειρίας, από τη γέννηση των παιδιών και την οικιακή εργασία μέχρι τη συναισθηματική ευχαρίστηση και την ανθρώπινη επικοινωνία, έχουν αποτελέσει την επικράτεια των γυναικών. Οι άνδρες ανέλαβαν το κράτος και άφησαν τη φροντίδα της πολιτικής (αστικής) κοινωνίας στις γυναίκες. Οι περισσότεροι αστικοί αγώνες, ιδιαίτερα στις καπιταλιστικές κοινωνίες, έχουν πολλές όψεις, εμπλέκοντας θέματα πέραν εκείνων που αφορούν στην παραγωγική διαδικασία και στη μάχη κατάληψης των μηχανισμών της εξουσίας.

Ο ρόλος των γυναικών, ως οργανωτικών συντελεστών της κοινωνικής ζωής, εκτείνεται στη μάχη για μια καλύτερη ή καλύτερα για μια εναλλακτική μορφή ζωής. Το ενδιαφέρον τους για μια ποικιλία θεμάτων, που είναι ορισμένες φορές μακριά από την άμεση πολιτική εργαλειακότητα, δημιουργεί μια προκατάληψη από την πλευρά των ανδρών να αποδεχθούν τον ηγετικό ρόλο των γυναικών σ' αυτούς τους αγώνες και, πιο σημαντικό, να καλέσουν τις γυναίκες σε συμμετοχή για την άμυνα ή το μετασχηματισμό ενός κόσμου του οποίου το νόημα συνδέεται στενά με τις καθημερινές ζωές... Υπάρχει μια άμεση σύνδεση ανάμεσα στις γυναίκες και την πόλη, ανάμεσα στα αστικά κινήματα και τα κινήματα για την απελευθέρωση των γυναικών.

2. Η ΠΟΛΗ ΩΣ ΕΠΙΔΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

Οι μαχητικές διαδηλώσεις ενάντια στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), στο Σιάτλ, δημιούργησαν ένα νέο παράγοντα, ορατό στο συγκρουσιακό έδαφος της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης : ήταν η πρώτη, όσον αφορά τον όγκο και τον δυναμισμό, εμφάνιση του αντιπαγκοσμιοποιητικού κινήματος, που είχε σκοπό να αποκαλύψει και να καταδικάσει την ευθύνη του ΠΟΕ για την αυξανόμενη φτώχεια και τις ανισότητες σε πολλές χώρες του γ' κόσμου. Παρά τη βάνανυση καταστολή, οι ακτιβιστές στο Σιάτλ προσπάθησαν να ματαιώσουν τη συνάντηση του ΠΟΕ και ν' αποτρέψουν τις αντιλαϊκές αποφάσεις των κυρίαρχων, ανανεώνοντας έτσι μια παλιά αλήθεια , ότι δηλαδή η πόλη δεν είναι μόνο ο τόπος της εξουσίας αλλά και της αντίστασης των αποκάτω.

Το αντι-παγκοσμιοποιητικό κίνημα, που αποκλήθηκε «το κίνημα των κινήματων», συντίθεται από ένα πλήθος κινήματα, ισχυρά ή περιορισμένης δύναμης, διεθνή ή εθνικά, ευρέως διαδεδομένα ή απλά τοπικά και περιορισμένα, τα οποία παρεμβαίνουν σ' ένα πολύ ευρύ φάσμα θεμάτων, που πηγάζουν από τις σύγχρονες, κοινωνικές και πολιτικές αντιθέσεις.

Εργατικά, αγροτικά, περιβαλλοντικά, αντιπολεμικά, αντιρατσιστικά, φεμινιστικά, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πολιτιστικά κινήματα και πολλές άλλες, θεματικά ενεργοποιημένες, ομάδες συναντώνται, σχηματίζοντας εθνικά και διεθνή δίκτυα, αναλαμβάνοντας κοινές πρωτοβουλίες, οργανώνοντας, συντονίζοντας και παγκοσμιοποιώντας την αντίσταση των αποκάτω στο νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό σε όλο τον κόσμο. Εκατομμύρια άνθρωποι, άνδρες και γυναίκες, από διαφορετικές ηπείρους, χώρες, θρησκείες και κουλτούρες, καλύπτοντας ένα πολύ ευρύ φάσμα ιδεολογικών και πολιτικών πιστεύω, υφαίνουν την κοινή διεθνή τους δράση ενάντια σε τρεις κύριους εχθρούς : τον νεοφιλελευθερισμό, τον πόλεμο και τον ρατσισμό, μέσω κοινών παρεμβάσεων – συναντήσεων, διαδηλώσεων, εκστρατειών πληροφόρησης, κ.λ.π., ενισχύοντας, ταυτόχρονα, τους εθνικούς και τοπικούς αγώνες.

Με την εμπειρία της συμμετοχής μου ως ενεργό μέλος του Ελληνικού και Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ και στο πλαίσιο της θεωρητικής συζήτησης πάνω στα αστικά κοινωνικά κινήματα, θα κάνω ορισμένες παρατηρήσεις για τη στενή σχέση ανάμεσα στα αντι-παγκοσμιοποιητικά κινήματα και την πόλη. Ισχυρίζομαι ότι αυτές οι νέες μορφές των κοινωνικών κινημάτων ανανεώνουν και ανασχηματίζουν, τουλάχιστον στην Ευρώπη, το νόημα του αστικού, έχοντας την πόλη ως βάση των δραστηριοτήτων τους.

Per la polizia 450 mila in piazza contro la guerra. Lenzuola bianche alle finestre. Applausi per Cofferati. Pisanu e il prefetto Serra «soddisfatti»

A Firenze l'invasione pacifica dei no global

Corteo senza incidenti: siamo un milione. Berlusconi: garantita la libertà di manifestare

IL FATTORE «PACE»

di PAOLO FRANCHI

Chiediamo venia per l'autocitazione. Ma su queste colonne, martedì scorso, avevamo espresso, incrociando le dita e sfidando il rischio della retorica, una ragionata speranza. La speranza di poter scrivere, a conclusione del Social Forum fiorentino, che un evento (comprensibilmente) tanto temuto si era trasformato in un'occasione di crescita della nostra democrazia. A dispetto anche di tanti profeti di sciagure che hanno vaticinato scempi e devastazioni, versando non acqua, ma benzina sul fuoco, questa speranza si è realizzata. Nei giorni delle assemblee e delle discussioni, così come ieri, nel giorno della gigantesca manifestazione (soprattutto, ma non

tunatamente, sul mercato ce n'è ancora un po'. Non tantissima, si capisce, ma abbastanza da farci discutere di quanto è avvenuto a Firenze come di un importante evento politico, appunto, e non come della tragedia che da tante parti era stata preannunciata e, in certi casi, evocata.

Ci sarà modo e tempo per ragionare più a fondo su queste giornate e soprattutto sul corteo che le ha concluse. Ma già oggi almeno una cosa è evidente. Come parola d'ordine comune di questa straordinaria e anche festosa manifestazione c'è stato soprattutto un duro, esplicito, chiarissimo no alla guerra. Più precisamente, un duro, esplicito, chiarissimo no all'interven-

Tantissime persone, un milione secondo gli organizzatori, 450 mila per la polizia, hanno manifestato ieri a Firenze contro la guerra. Quella dei no global è stata un'invasione pacifica: il corteo si è svolto senza incidenti. In segno di solidarietà con i manifestanti, alle finestre e ai balconi sono apparse lenzuola bian-

che. Applausi per Sergio Cofferati, l'ex segretario della Cgil. «Soddisfatti» dell'esito dell'iniziativa il ministro dell'Interno Pisanu e il prefetto di Firenze Serra. Il presidente del Consiglio Berlusconi: abbiamo garantito la libertà di manifestare. (Foto LaPresse).

■ Alle pagine 2, 3, 5 e 6

SOCIAL FORUM

Lo scout, il reduce e i ragazzi della curva

di FABIO CAVALERA

FIRENZE — C'è Dave che partì volontario per il Vietnam perché pensava che la guerra fosse una missione. Un proiettile in una gamba gli fece cambiare idea. Alto, magro, i capelli bianchi e un anello d'argento al mignolo sinistro, il veterano Dave si è sistemato dietro allo striscione che apre il corteo del Social Forum.

E ci sono pure gli scout di Modena con il golphino blu e il fazzoletto al collo. Scendono a Firenze gli ultras del Venezia calcio, dell'Ancona curva Sud, della Ternana, del Bologna, del Livorno, del Crotona. Con le sciarpe come allo stadio.

CONTINUA A PAGINA 3

Η ειρηνική επιδρομή των anti-global στη Φλωρεντία κατέλυσε την απαγόρευση του Μπερλουσκόνι

Τα παραδείγματα των *Comunidades της Καστίλλης (1520- 22)* και της *Κομμούνας του Παρισιού (1871)*, στα οποία ήδη αναφερθήκαμε, ήταν αστικά κοινωνικά κινήματα όχι τόσο πολύ επειδή βασίστηκαν στις πόλεις αλλά επειδή προσπάθησαν να επιβάλλουν την πόλη ως το κύτταρο της νέας κοινωνικο-πολιτικής οργάνωσης . Αυτά τα δύο παραδείγματα, όχι μόνο επιβάλλουν ρητά την πόλη ως κιβωτό και πλαίσιο των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων αλλά την ορίζουν, ταυτόχρονα, ως επίδικο αντικείμενο τόσο για την εξουσία όσο και για τους αποκάτω, και φορέα όλων των αλλαγών που προκύπτουν. Σ' αυτή την προοπτική, η πόλη μπορεί να ανανεώνει το ιστορικό της περιεχόμενο, προσδίδοντας υλική μορφή στη σχέση ανάμεσα στο χώρο και την κοινωνία και συνδέοντας τις λαϊκές απαιτήσεις με τους πολιτικούς θεσμούς, αποτελώντας η ίδια μια πολιτική ενότητα. Έτσι, η πόλη ενισχύει τις διαδικασίες αμφισβήτησης των υπαρχουσών χωρικών και κοινωνικών μορφών, την αναζήτηση νέων κοινωνικών νοημάτων και, τελικά, το αίτημα για μια εναλλακτική πόλη.

Μια τέτοια προσέγγιση συνδέεται στενά με την πολιτική ιδέα της πόλης (πόλις) και τον χώρο της πόλης ως το υλικό περιβάλλον της δημόσιας σφαίρας. Στην αρχαία της καταγωγή, η πόλη υπήρξε αρχικά μια πολιτική συγκρότηση, ένα είδος οργανωμένης δημόσιας μνήμης για τις θνητές ανθρώπινες υπάρξεις, διασφαλίζοντας τις πράξεις της ανθρώπινης κοινωνίας απέναντι στη φθορά του χρόνου.

Σύμφωνα με την Hannah Arendt *Ο οργανισμός της πόλεως, με διασφαλισμένη τη φυσική της υπόσταση από τα τείχη της και με εγγυημένη την φυσιογνωμία της από τους νόμους της – μη τυχόν οι μετέπειτα γενεές μεταβάλουν την ταυτότητά της καθιστώντας την αγνώριστη – αποτελεί ένα είδος οργανωμένης μνήμης. Διαβεβαιώνει το θνητό υποκείμενο της πράξης ότι από την παροδική του ύπαρξη και το εφήμερο μεγαλείο του δεν θα λείψει ποτέ η πραγματικότητα εκείνη η οποία προέρχεται από το γεγονός ότι οράται, ακούγεται, και γενικά εμφανίζεται μπροστά σ' ένα κοινό συνανθρώπων του, οι οποίοι έξω από την πόλιν το πολύ – πολύ θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν μια σύντομη πράξη.*

Από τους αρχαίους χρόνους και μετά το πολιτικό νόημα της πόλης έχει μετασηματιστεί ριζικά αλλά δεν έχει χαθεί. Το κρίσιμο, επίκαιρο ερώτημα είναι το εάν η πόλη παραμένει στις μέρες μας το πεδίο των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων και των κοινωνικών κινημάτων, αν , όχι μόνο η εξουσία αλλά και οι αποκάτω, συνεχίζουν να θέτουν την πόλη ως βάση της δράσης τους και φορέα ενός νέου, εναλλακτικού αστικού νοήματος.

Πριν έρθουμε στο αντι-παγκοσμιοποιητικό ή εναλλακτικό – παγκοσμιοποιητικό κίνημα και την εμμονή του στην πόλη, θα επιχειρήσω να κάνω μια σύντομη αναφορά στις σχέσεις ανάμεσα στη δράση των αποκάτω και την πόλη στη διάρκεια του 20ου αιώνα. Αυτή η θεώρηση αποδεικνύει ότι η σχέση αυτή δεν είναι δοσμένη για πάντα · αντίθετα σε ορισμένες σύγχρονες περιπτώσεις, όπως αυτή της εξέγερσης του Λος Άντζελες, το 1992, έχει πλήρως διαρραγεί.

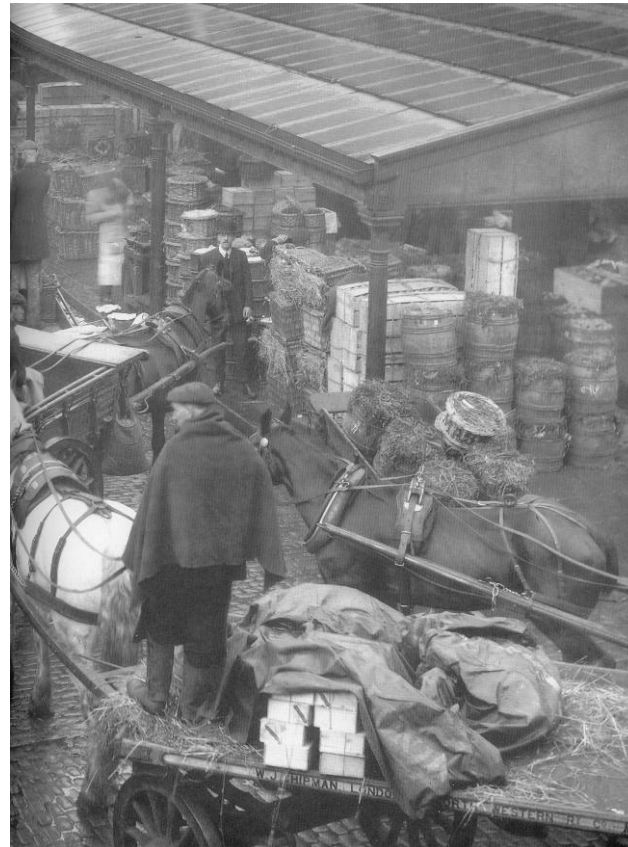
Παρατηρήσεις για την πόλη ως μεταβαλλόμενο πεδίο των κοινωνικών κινήματων και των κινητοποιήσεων των αποκάτω από τον 19ο στον 20ο αιώνα

Μέχρι τον 19ο αιώνα οι πόλεις αναπτύχθηκαν ως λιγότερο ή περισσότερο χωρικές ενότητες, που δεσπόζουν αλλά δεν αντιπαρατίθενται στην περιβάλλουσα ύπαιθρο, και αποτέλεσαν σημεία της μέγιστης συγκέντρωσης για την εξουσία και την κουλτούρα των ανθρώπινων κοινοτήτων · όχι μόνο τρόπους παραγωγής, ανταλλαγής και κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας αλλά, επίσης, πολιτικών θεσμών, που διατρέχονται από συγκρούσεις και, ταυτόχρονα, εκφράζουν κοινά συμφέροντα και νοήματα.

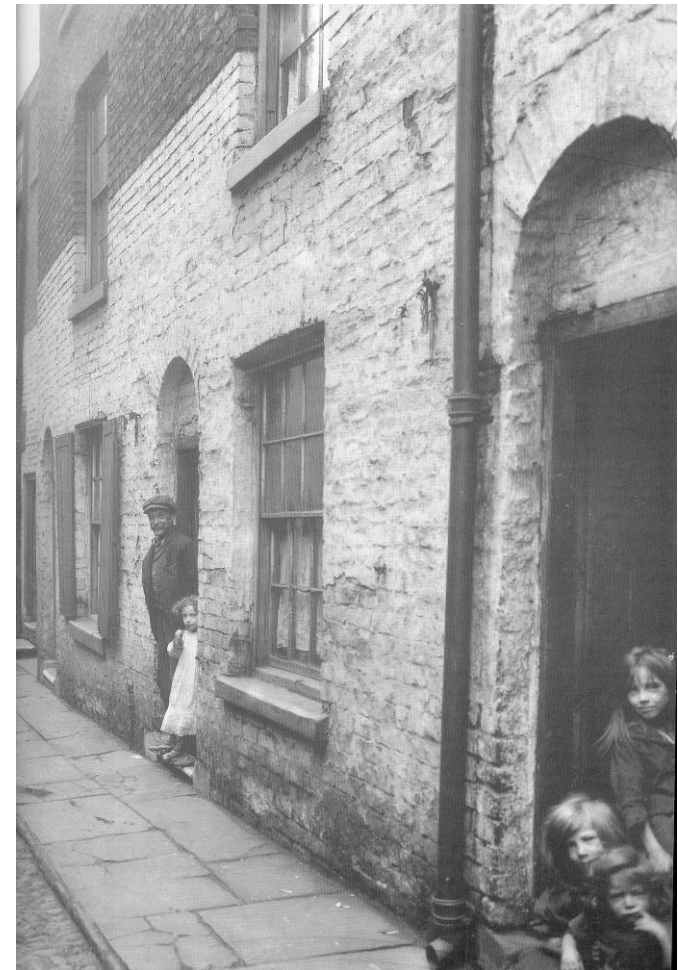
Οι περιπτώσεις της εξέγερσης των Ciompi , των ανειδίκευτων χειρωνάκτων εργατών στη Φλωρεντία (1378) , των Comunidades της Καστίλλης και της Κομμούνας του Παρισιού, αποτελούν συγκρούσεις χαρακτηριστικές της θέσης των αποκάτω στην πόλη. Δεν αισθάνονταν τους εαυτούς τους ξένους στις ίδιες τους τις πόλεις · αντίθετα διεκδίκησαν λαϊκή συμμετοχή και άλλαξαν τις σχέσεις εξουσίας.

Οι ιστορικές πόλεις της ευρωπαϊκής παράδοσης, που υπάρχουν ακόμα ως αδιάκοπα εξελισσόμενοι αστικοί πυρήνες, περιέκλεισαν πολυσχιδείς εκφράσεις της αστικότητας, που ανατράπηκαν , όμως, στη διάρκεια της ανόδου της βιομηχανίας.

Έκτοτε, η πόλη βρίσκεται σε κρίση διαρκείας. Η συνεχής, άμορφη επέκταση του αστικού και το ξερίζωμα του τοπικού, μετασχηματίζουν ριζικά τόσο το αστικό όσο και το τοπικό ως πεδία των κοινωνικών και πολιτικών συγκρούσεων. Αν η ιστορική πόλη ήταν ένα σαφώς ορισμένο περιβάλλον για την αντίσταση των κυριαρχούμενων ομάδων ενάντια στην εξουσία και η πόλη παρέμενε ένα επίδικο αντικείμενο τόσο για τον λαό όσο και τις αρχές, τα νέα άμορφα πολεοδομικά συνεχή έχουν αποπροσανατολίσει τους αγώνες του λαϊκού κόσμου.

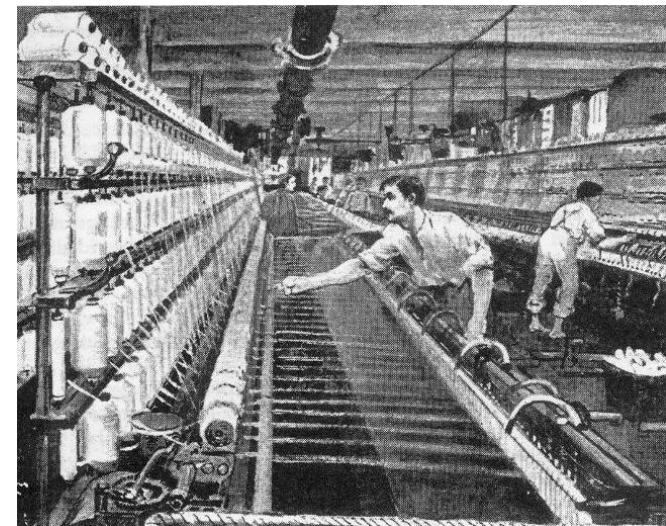
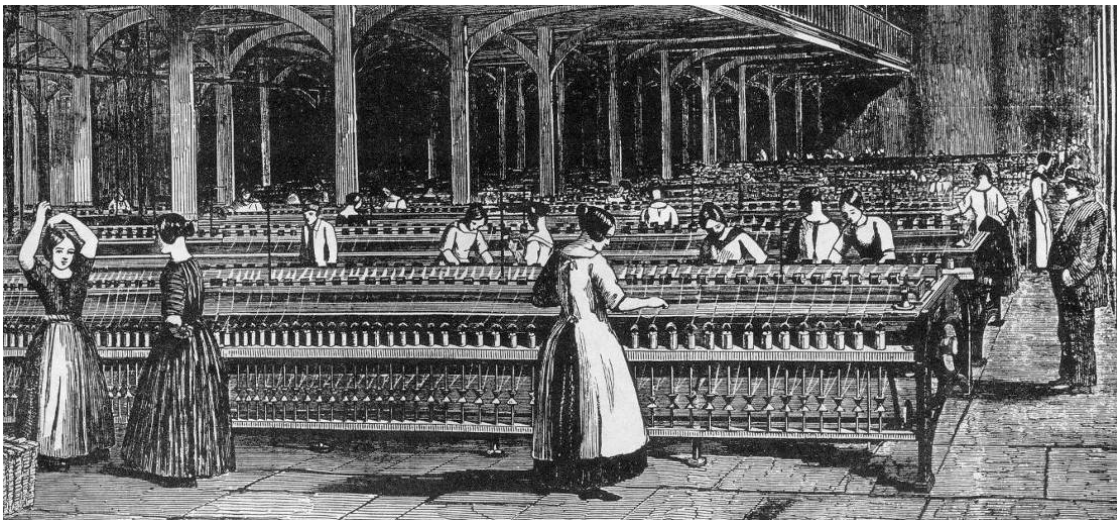

Μαζί με την έκρηξη των παλιών αστικών πυρήνων και τη μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση, διαμορφώθηκε μια νέα χωρική γεωγραφία, βασισμένη στην τάξη, το φύλο, τη φυλή, στις εθνικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές διαιρέσεις, που έγιναν με τον καιρό πιο έντονες και σύνθετες. Σε κάποιες περιπτώσεις, η εργατική τάξη παρέμεινε σε υποβαθμισμένες περιοχές των παλαιών πόλεων που περιέγραψαν ο Engels και ο Dickens στην περίπτωση του Μάντσεστερ.

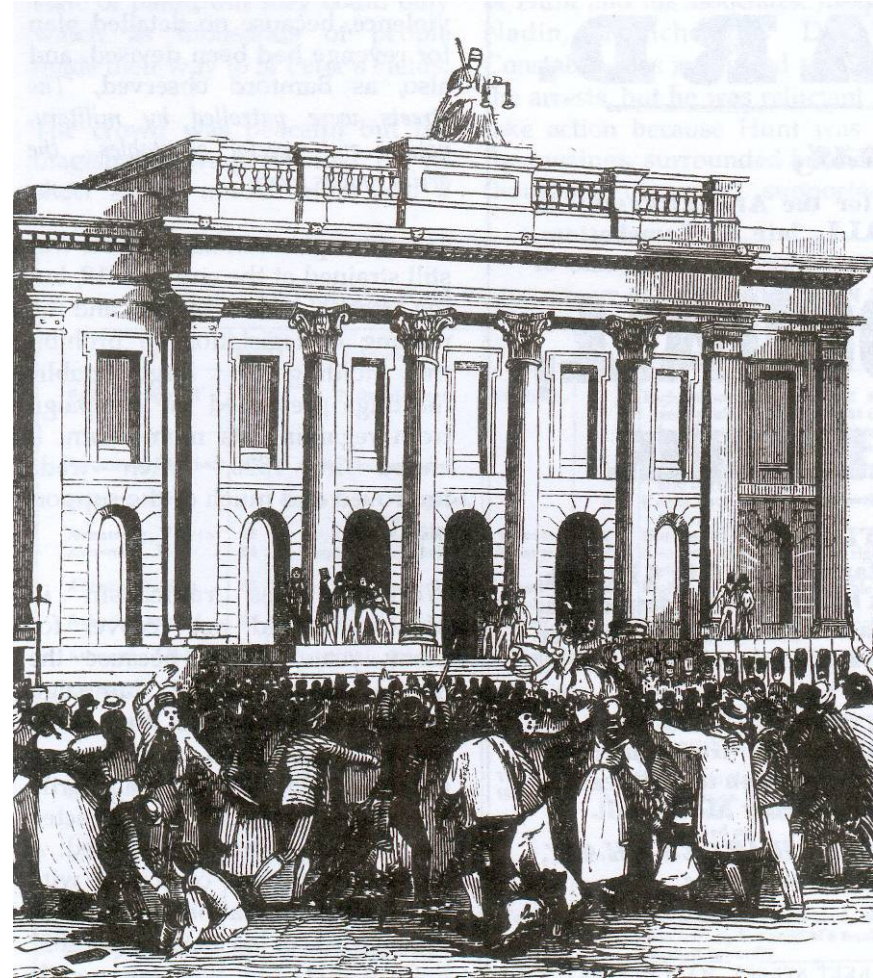

Σε άλλες πόλεις, για παράδειγμα το Παρίσι, μετά τον ριζικό μετασχηματισμό του από τον Haussmann, το προλεταριάτο απωθήθηκε από το κέντρο στην περιφέρεια. Κατά κάποιο τρόπο η Παρισινή Κομμούνια, όπως ήδη έχει επισημανθεί, εξέφρασε την ανάκτηση της πόλης από τους επαναστάτες και απέδειξε ότι η πόλη παραμένει πεδίο των κοινωνικών και πολιτικών συγκρούσεων.

Στη διάρκεια της διαδικασίας της βιομηχανικής επανάστασης, ο λαός έπρεπε να επαναανακαλύψει την πολιτική του έκφραση, και να κινητοποιηθεί σ' ένα νέο αστικό περιβάλλον. Για παράδειγμα τα εργοστάσια και οι κεντρικοί χώροι της πόλης έγιναν οι νέοι τόποι των λαϊκών εξεγέρσεων. Ταυτόχρονα χιλιάδες άνθρωποι παρέμεναν αποκλεισμένοι από την εργασία όπως και από τη στοιχειώδη κοινωνική μέριμνα και τη ζωή της πόλης.

Λαϊκές κινητοποιήσεις κατά τον 19^ο αιώνα

Από τον 19ο αιώνα μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα, ο βιομηχανικός καπιταλισμός επεκτεινόταν συνεχώς, δημιουργώντας διάχυση και διασπορά στον αστικό χώρο. Η προαστιοποίηση, ως παράλληλη αλλά όχι ακριβώς ίδια διαδικασία με την αποαστικοποίηση, μαζί με τον εξωραϊσμό των ιστορικών κέντρων, ήταν αποτέλεσμα της γρήγορης κυκλοφορίας του κεφαλαίου και της γενικευμένης εκμετάλλευσης του χώρου. Σύμφωνα με τον David Harvey : *στον καπιταλισμό, υπάρχει ένας διηνεκής αγώνας κατά τον οποίο το κεφάλαιο κατασκευάζει ένα φυσικό τοπίο, προσαρμοσμένο στη δική του συνθήκη σε μια ιδιαίτερη χρονική στιγμή, μόνο για να το καταστρέψει, συνήθως στον κύκλο των κρίσεων, σε μια επόμενη στιγμή στο χρόνο. Η χρονική και γεωγραφική άμπωτις και πλημμυρίδα των επενδύσεων σ' ένα δομημένο περιβάλλον μπορεί να γίνει κατανοητή μόνο με όρους μιας τέτοιας διαδικασίας .*

Στη διάρκεια αυτής της παλινδρομικής κίνησης του κεφαλαίου, οι κοινωνικές διαιρέσεις μετασχηματίζονται και η ανταλλακτική αξία του χώρου αποτελεί έναν από τους λόγους του περιορισμού των εθνικών μειονοτήτων σε κεντρικές υποβαθμισμένες περιοχές ή, σε άλλες περιπτώσεις, της απόθησής τους στην περιφέρεια μέσω της διαδικασίας του εξωραϊσμού (gentrification). Για την αντικατάσταση των slums του 19ου αι. , το κράτος έχει αναλάβει περιστασιακά την κατασκευή των οικισμών στα προάστια. Αυτή η συνεχώς μεταβαλλόμενη ανθρώπινη γεωγραφία των πόλεων έθεσε τη σχέση ανάμεσα στους αποκάτω και την πόλη σε μια νέα βάση, ενώ ταυτόχρονα εμφανίστηκαν νέα αντικείμενα λαϊκών διεκδικήσεων συνδυασμένα με τον αστικό χώρο.

Αργότερα ο αστικός χώρος απέκτησε μια διπλή λειτουργία: έγινε τόπος κατανάλωσης και, ταυτόχρονα, ο ίδιος εμπόρευμα , αποξενωμένο από την αξία χρήσης.

Στα συμφραζόμενα του κράτους πρόνοιας και της ανόδου των μέσων συλλογικής κατανάλωσης, οι κοινωνικές διεκδικήσεις ώθησαν τις εθνικές και δημοτικές αρχές στις ευρωπαϊκές πόλεις να αντιμετωπίσουν την αταξία στο χώρο, την καταστροφή των ιστορικών κέντρων και ορισμένες από τις ακραίες κοινωνικές πολώσεις.

Στη διάρκεια των γόνιμων χρόνων της 10ετίας του '60 , η αστική προβληματική αναπτύχθηκε θεωρητικά και πρακτικά ως αποτέλεσμα των αστικών κοινωνικών κινημάτων και των πολιτικών εξεγέρσεων σ' όλη την Ευρώπη. Οι κοινωνικοπολιτικοί αγώνες εκείνης της περιόδου ήταν αστικοί αγώνες, που πήγασαν από τις ευρωπαϊκές αστικές κοινωνίες και εγγράφηκαν σε ιστορικούς και με νόημα τόπους. Τότε οι πόλεις έγιναν η σκηνή των εξεγερμένων μαζών – των εργατών , των φοιτητών , των διανοούμενων, των γυναικών , των μεταναστών, κ.λ.π. Ο δημόσιος χώρος, στη διαδικασία ιδιωτικοποίησης και όχημα ο ίδιος της κατανάλωσης, μετατράπηκε στην πολιτική αγορά της νέας δημόσιας σφαίρας και της άμεσης δημοκρατίας του δρόμου.

Η αστικότητα έγινε ο συνεκτικός ιστός των νέων κοινωνικών και πολιτικών συλλογικοτήτων · το αστικό και το τοπικό επανεμφανίστηκαν ως αντιφατικά πεδία της κοινωνικο – χωρικής πραγματικότητας της πόλης και η πόλη έγινε ξανά επίδικο αντικείμενο τόσο για τους κυρίαρχους όσο και για τους αποκάτω.

Παράλληλα, στη διάρκεια των 10ετιών 1960 και 1970, μια νέα σχέση δημιουργήθηκε ανάμεσα στους ανθρώπους και την πόλη. Έννοιες, όπως δημοκρατία, πολιτική και πολιτειότητα (ιδιότητα του πολίτη), υπερέβησαν τον τυπικό τους χαρακτήρα και απέκτησαν την αληθινή τους ουσία, πηγάζοντας από την ενεργή συμμετοχή των ανθρώπων στις κοινές υποθέσεις και την πολιτική δράση.

Η Ευρώπη είναι η ήπειρος των ισχυρών πόλεων, που σημαίνει πόλεις με ισχυρές ταυτότητες · και αυτό δεν οφείλεται μόνο στη σταδιακή ανάπτυξή τους μέσα στους αιώνες και την πανταχού παρουσία του παρελθόντος, παρά τους πρόσφατους μετασχηματισμούς τους. Οφείλεται, επίσης, στα διαδοχικά στρώματα των λαϊκών αντιστάσεων και της ζωντανής τους παρουσίας στα αστικά συμφραζόμενα και τη συλλογική μνήμη.

Μετά τη δεκαετία του 1970, ο νεοφιλελευθερισμός επετέθη σ' αυτή την αστική πραγματικότητα, που ήταν ήδη τραυματισμένη από τον βιομηχανικό καπιταλισμό και γρήγορα έθεσε σε εφαρμογή μια ριζική αναδόμηση του χώρου.

Ο παγκοσμιοποιημένος καπιταλισμός, που βασίστηκε στη διεθνοποίηση του κεφαλαίου και της εργασίας, ενέτεινε τη διεθνή διανομή της βιομηχανικής παραγωγής σ' όλο τον κόσμο, με αποτέλεσμα εγκαταλελειμμένες και απαξιωμένες, αποβιομηχανοποιημένες περιοχές από τη μια, και νέες χωρικές συσσωρεύσεις από την άλλη. Κινώντας ροές εργατικής δύναμης, δημιουργημένες από την ανατροπή των παραδοσιακών παραγωγικών δομών και τους πολέμους σε πολλές χώρες και εντείνοντας την ευελιξία της εργασίας, ο παγκοσμιοποιημένος καπιταλισμός εξώθησε τις υπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες και χωρικές διαιρέσεις της τάξης, του φύλου της φυλής και της εθνότητας στα άκρα.

Σήμερα, οι κοινωνικές ανισότητες εκφράζονται άμεσα στην πολιτική περιθωριοποίηση των αποκάτω. Το να ανήκεις στην αστική κοινωνία σημαίνει να μετέχεις στο κοινό πεδίο είτε των συμφωνιών ή των διαφωνιών και των συγκρούσεων. Ο νεοφιλελευθερισμός καταστρέφει την κοινωνική συνοχή μαζί με τη συνέχεια της αστικής παράδοσης , έτσι οι έννοιες της δημοκρατίας και της ιδιότητας του πολίτη τείνουν να στερούνται οποιουδήποτε νοήματος. Με τον ίδιο τρόπο που τα ανθρώπινα και κοινωνικά δικαιώματα γίνονται τυπικά για την πλειοψηφία του πληθυσμού, το δικαίωμα στην πόλη γίνεται αφηρημένο και χωρίς νόημα.

Δεν πρόκειται μόνο για θέμα δικαιοσύνης αλλά και πολιτισμού. Ο πραγματικός στόχος του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού που αναδύεται από την παγκόσμια αγορά , είναι να μετασχηματίσει τις σύγχρονες πόλεις σε συσσωρεύσεις ατόμων χαμένων στο χώρο. Η απορρύθμιση σε κάθε οικονομικό τομέα, ή κατάργηση όλων των φραγμών στο εμπόριο, και η ελεύθερη ροή του κεφαλαίου, οδηγούν σε απορρύθμιση και ρήξη των πολιτικών θεσμών και στην αυξανόμενη ιδιωτικοποίηση της δημόσιας σφαίρας.

Η πραγματικότητα που περιγράψαμε, ιδιαίτερα αυτή των μεγάλων πόλεων, επηρεάζει την έκφραση των λαϊκών αγώνων. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η βίαιη και καταστροφική αστική εξέγερση του 1992, στο Λος Άντζελες, εμφανίστηκε μέσα από μια “αστυνομευόμενη πόλη” με ακραίες χωρικές και κοινωνικές πολώσεις. Σ’ αυτή την περίπτωση δεν υπήρξε επιθυμία από την πλευρά των εξεγερμένων να διεκδικήσουν την πόλη ως δικό τους επίδικο αντικείμενο. Δεν υπάρχει δικαιοσύνη, δεν υπάρχει ειρήνη ή η πόλη των πλουσίων πρέπει να καεί.

Μ’ ένα παράλληλο τρόπο, η εξέγερση των νέων Αλγερινής καταγωγής στο Παρίσι και τα άλλα Γαλλικά προάστια, το 2005, αποκαλύπτει μια βαθύτερη αποξένωση αυτών των ανθρώπων από τον αστικό χώρο. Οι γκρίζες και υποβαθμισμένες περιοχές κατοικίας με ελάχιστες κοινωνικές υποδομές όπως χώρους εργασίας, εκπαίδευσης, συνάντησης και αναψυχής, δεν συνιστούν κανενός είδους αστικό τοπίο, έτσι δεν αποτελούν αντικείμενα διεκδίκησης των αποκλεισμένων νέων. Ίσως, ο μόνος τρόπος για όλους αυτούς που θα ήθελαν να μετασχηματίσουν τις συνθήκες της καθημερινής ζωής, είναι να καταστρέψουν τους χώρους των διακρίσεων και όχι να τους διεκδικήσουν από τη δική τους σκοπιά.

Πάνοπλοι αστυνομικοί περιπολούν στο υποβαθμισμένο προάστιο του Παρισιού Βιλιέ - λε - Μπελ. Επειτα από δύο νύχτες ταραχών και εμπρησμών οι ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις επέβαλαν την ηρεμία, ωστόσο με την παραμικρή πρόκληση, η βία μπορεί να ξαναρχίσει.

Αντίθετα, μερικούς μήνες αργότερα, φοιτητές απ' όλη τη μητροπολιτική περιοχή του Παρισιού, κατέκλυσαν το κέντρο της πόλης, διαμαρτυρόμενοι κατά του συμφώνου πρώτης απασχόλησης και κατέλαβαν τη Σορβόννη και το Κολλέγιο της Γαλλίας, που αποτελούσαν χαρακτηριστικούς τόπους της πνευματικής ελίτ.

Από την αρχή της Γαλλικής ιστορίας το κέντρο της πρωτεύουσας γίνεται το συμβολικό και πραγματικό αντικείμενο διεκδίκησης τόσο για τις κυρίαρχες τάξεις που κατέχουν την εξουσία όσο και για τους αποκάτω. Δεν είναι τυχαίο ότι οι περισσότερες λαϊκές διαδηλώσεις στο Παρίσι αναπτύσσονται στην περιοχή μεταξύ των τριών πλατειών : Nation, Bastille, Republique.

Πάντως, οι πόλεις στην Ευρώπη δεν αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα όπως πολλές από τις τεράστιες υπερσυνωστισμένες πόλεις της Αμερικής και της Ασίας. Σ' αυτές τις πόλεις, το αντι-παγκοσμιοποιητικό κίνημα και ειδικά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ, για το οποίο μπορώ να μιλήσω καλύτερα, προσπαθούν να επαναφέρουν την επικοινωνία των αποκάτω και την κοινή αντίσταση ενάντια στους κυρίαρχους.

Αστικά αιτήματα του αντι-παγκοσμιοποιητικού κινήματος

Ας θυμηθούμε το κίνημα ενάντια στον πόλεμο των ΗΠΑ στο Ιράκ.

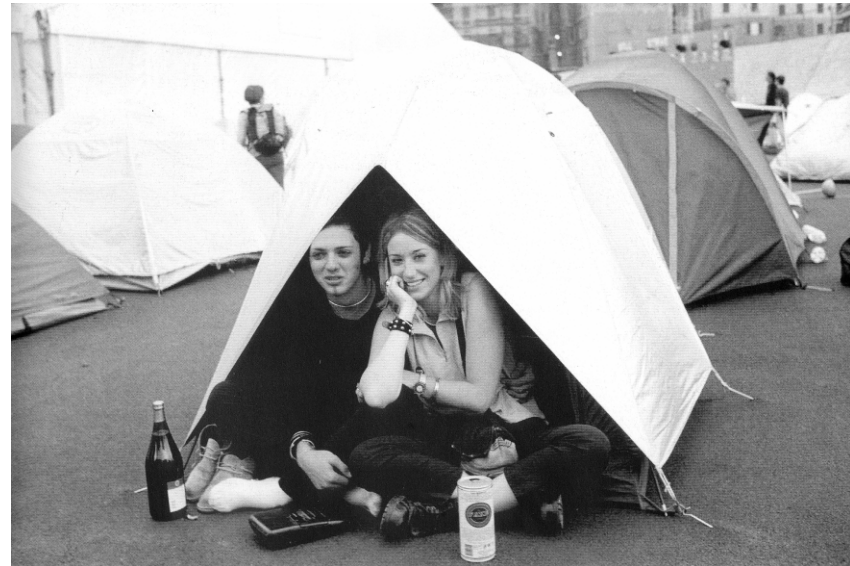

Παράλληλα με όλες τις άλλες πρωτοβουλίες, που αναλήφθηκαν σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, υπήρξαν κάποιες μέρες – κλειδιά στη διάρκεια των οποίων το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ οργάνωσε ταυτόχρονες διαδηλώσεις σε εκατοντάδες πόλεις στον κόσμο. Εκατομμύρια άνθρωποι μοιράστηκαν την κοινή αίσθηση του ανήκειν σ' ένα παγκόσμιο δίκτυο πόλεων και έστειλαν το δικό τους μήνυμα ειρήνης, μετέχοντας σε μια παγκόσμια δημόσια σφαίρα, η οποία εκφράστηκε χωρικά στο δημόσιο χώρο. Δεν επρόκειτο μόνο για μια αντιπολεμική διαμαρτυρία. Επρόκειτο για ένα εναλλακτικό νόημα των πόλεων, οι οποίες προβάλλονται σήμερα ως ανταγωνιστικοί μεταξύ τους πόλοι και διαχωρίζονται στο πλαίσιο του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού. Ακριβώς όπως «ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός» – βασικό σύνθημα του αντι – παγκοσμιοποιητικού κινήματος –έτσι και μια άλλη αντίληψη της ενότητας και του μη αποκλεισμού ανάμεσα στις πόλεις και σε κάθε πόλη ιδιαίτερα, είναι, επίσης, εφικτή.

Ας θυμηθούμε τη Γένοβα, πέντε χρόνια πριν. Οι G8 προσπάθησαν να μετατρέψουν μια από τις ωραιότερες ιστορικές πόλεις σε φρούριο των κυρίαρχων, δημιουργώντας ζώνες αποκλεισμού και εντέλλοντας την αστυνομία ως απόλυτο κυρίαρχο της πόλης. Άνθρωποι από όλη την Ευρώπη, κυρίως νέοι και νέες, ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση του Κοινωνικού Φόρουμ της Γένοβας και κατέκλυσαν την επιτηρούμενη πόλη. Δεν ήταν απλά μια αντι- G8 διαδήλωση. Ήταν μια μαχητική διεκδίκηση μιας ενεργού ιδιότητας του πολίτη, που υπερβαίνει τα σύνορα και εγγράφεται χωρικά σε μια ελεύθερη πόλη.

Ο τρόπος με τον οποίο το αντι – παγκοσμιοποιητικό κίνημα παρεμβαίνει στο χώρο της πόλης, πολεμώντας ενάντια στις κοινωνικές και πολιτικές διακρίσεις και τις ανισότητες, τις ζώνες αποκλεισμού και τις κοινωνικές διαιρέσεις του χώρου που βασίζονται στην τάξη, το φύλο, τη φυλή, την εθνότητα, τη θρησκεία και την κουλτούρα , όχι μόνο θέτει σε ημερήσια διάταξη το σύνθημα «οι άνθρωποι πάνω από τα κέρδη», αλλά, επίσης, καταδικάζει τη χρήση του χώρου, ως κερδοφόρου εμπορεύματος και αποκαθιστά την αξία χρήσης του.

Η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ στη Φλωρεντία, το 1992, αποτελεί ολοκληρωμένο παράδειγμα της σχέσης ανάμεσα στο αντι-παγκοσμιοποιητικό κίνημα και την πόλη. 100.000 άνθρωποι μετείχαν στα συνέδρια , τις συνελεύσεις τα εργαστήρια και τα πολιτιστικά γεγονότα που διήρκεσαν μια εβδομάδα, ενώ 1.000.000 διαδηλωτές πλημμύρισαν την πόλη για τη μεγάλη διαδήλωση ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό, τον ρατσισμό, τον πόλεμο και τον Μπερλουσκόνι, ο οποίος προσπάθησε να απαγορεύσει τη συνάντηση θέτοντας την πόλη υπό αστυνομική επιτήρηση.

Ενάντια στην κλειστή και περιορισμένη πόλη των κυρίαρχων, το αντι-παγκοσμιοποιητικό κίνημα απάντησε με δύο συνθήματα «*Siamo tutti Fiorentini*» και «*Firenze citta aperta*», αναζητώντας μ' αυτό τον τρόπο μια κοινή απελευθερωτική ταυτότητα, που εκφράστηκε με την ιδιότητα του πολίτη της Φλωρεντίας και έλαβε χωρική μορφή σε μια ανοιχτή πόλη. Όχι μόνο το αντι-παγκοσμιοποιητικό κίνημα δεν εγκατέλειψε την πόλη της Φλωρεντίας ως έδρα της ίδρυσής του αλλά, αντίθετα, αναβίωσε στη συλλογική μνήμη την ιστορία των αποκάτω που βρίσκεται εγγεγραμμένη στο χώρο της.

